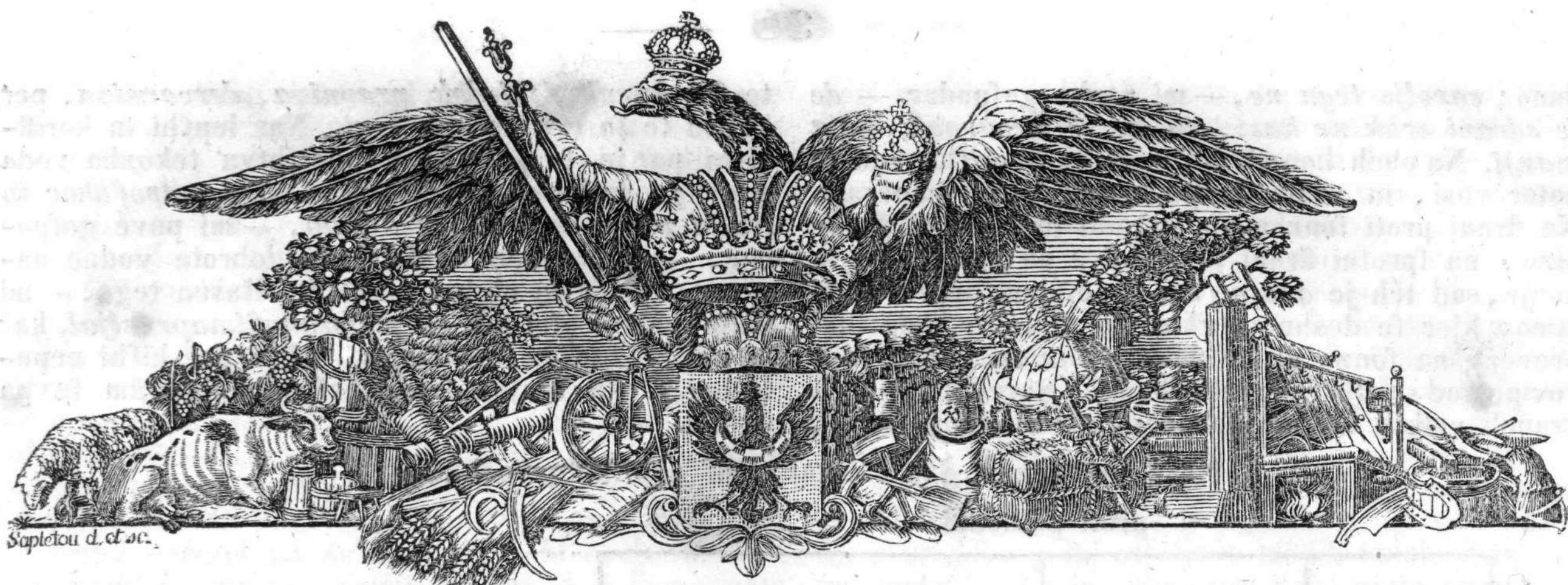

Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. kmetijske družbe.

Tečaj III.

V sredo 5. Sušca. 1845.

List 10.

Vodnikovi napis sa mesez Šushez.

*Terte se jókajo, prédno rodé;
Ki vin' pit' hozhejo, naj se poté.*

Domorodcam.

Stara mati nas je porodila,
Prav obilno oskerbela vse;
Ona je bogata negda bila —
Pa bogastva se znebila je.
Tisti svojo mater prav spoštuje,
Ki ji blago spravlja zdaj nazaj,
Najdeno ji zvesto zavaruje,
Ptujo pak nesnago trebi vkraj. Šerf.

Kakó bi móglo kmetijsko pohišhtvo po-
stavljeno in fosidano biti, de je sa stanovanje in
druge potrebe perpravno?

Ljubi moji kmetje! v naslednim popisu vam
hozem navod dati, kakó bi se mógle pohišhtva
napravljati, de bi bile všim potrebam primerjene.
Tode nikar ne mišlite, de sim ta poduk všim kme-
tovavzam sploh namenil; sej sam dobro vém, de
nište vsi v stanu tega storiti in vsi tega tudi nepo-
trebujete. Moje shelje bodo she spolnjene, zhe se pri
napravljanju noviga pohišhtva, ali pa pri predelo-
vanju stariga, temu narifu le en malo blishate.

Veliko sim prehodil po kmetih, vidil sim kakor
po vaseh, tako tudi v samotnih krajih, vezhidel
nerodno postavljene kmetijske poslopja, sraven tega
pa tudi dosti nesnage v hišah in okoli hiš. Ni
sdavno, ko sim po lepi dolini med gorami shel, ter
sagledam pred vafjo lepo kmetijsko pohišhtvo; re-
kel sim sam per sebi: tukaj je gotovo umen mosh
domá. Ko blisheji pridem, stopim v lepo novo is-
delano pohišhtvo. Ni bila hišha blefketezhiga bo-
gastva, tudi ne prevsetniga gospodarja, ampak hišha
je bila prav modriga kmetovavza; povsod sim na-
shel permerjeniga prostora in prave snashnosti. Zelo
pohišhtvo je bilo okoli in okoli ravno na shtiri vógle

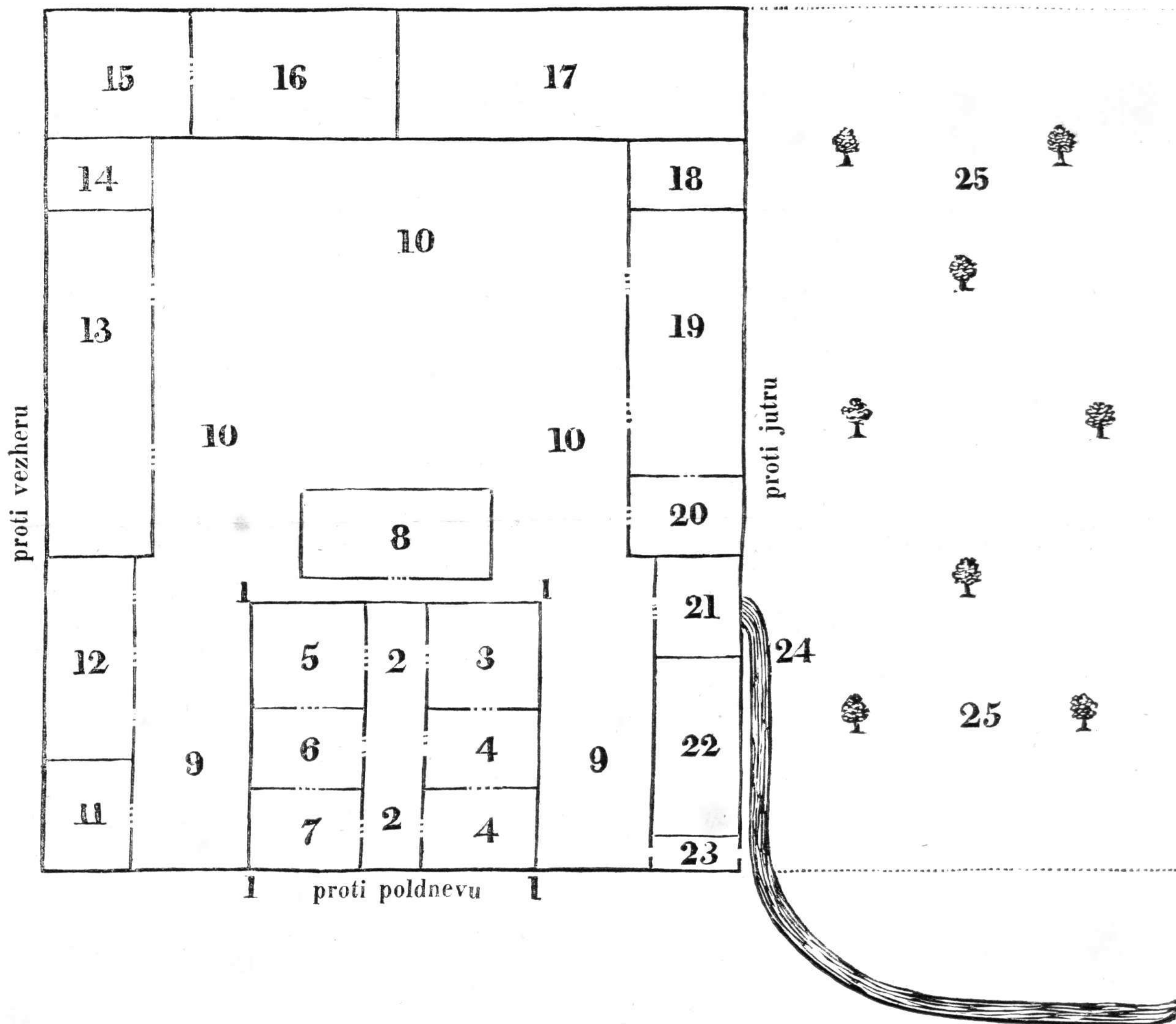
s kmetijskim poslopjem ograjeno. Po sredi pohišhtva
je bila véshta prostorna in svetla, na obeh konzih so
bile véshe duri. Is véshe se je fhlo na vse kraje
pohišhtva: v stanize, na dvorishhe, v kuhngo, v hram,
in podstrehu. Dimnik je bil prav lepo in ognjavarno
ispod strehe speljan. Hišni gospodar mi je prijasnó
vše pokasal. „Tukaj po desni strani véshe — mi
rezhe — so tri stanize ena sa drugo, to so spav-
nize; perva je moja in moje shene, druga in tretja
she shterih mojih otrok, v eni spiyo posebej fan-
tje, v drugi pa dekléta, vsi posamim v svojih po-
steljah; okna staniz niso majhne luknje, de zhlo-
vek komaj glavo vun pomoliti samore, ampak so
prostorne, de po njih stanishha potrebniga sraka
(lufta) in svetlobe dobivajo; po levi strani véshe she
dve vezhi stanize, is prednje se vidi po dvorishhi in
do hléov, ta je sa vsédno stanovanje domazhih,
in sa vsakodanje delo; poslednje poleg kuhnje je
sa pranje in druge hišne spravila.“ Ravno takó
je sgorna hišha izdelana in ispeljana. „Poslednja
sgornih tréh staniz na desni strani, — mi pokashe
hišni gospodar, — je nar bolj mirna in tiha, v
nji je pezh, de se sakuri, in bolniku na gorkim
postreshe, ako bi se zhesar domazhih bolesen
lotila. V prednji stanizi so omare in skrinje sa
obleke, sa platno in vezh takiga blagá. V prednji
stanizi spiyo dékle. Hlapzi imajo posebne pregrade
v hlevi sa lésho. Po zeli levi strani so s-hrambe
sa shito, fuho sadje, semena, predivo, konoplje,
volno, prejo, shelesje, usnje i. t. d.; vsako ima
svojo pregrado.“ —

Po drusih stopnizah (shtengah) se gre pod
strehu; tam sim vidil dovelj fuhiga lesá sa zepze;
vile, grablje, kóse, kolovrate, terlice in vezh dru-
sih enakih rezhi spravljjenih. Hišha je s opeko
(zeglam) krita; hišhno pravo lize je proti dvorishhu
obernjeno, k nji ni nobeno drugo poslopje persi-

dano; *savoljo tega ne*, — mi rezhe gospodar — *de se sdravi srak ne kasi*, in *de je nevarnost ognja manji*. Na obeh konzih hiše se is dvorišha vun in noter vosi, in vrata se po nozhi varno saperajo. Na strani proti fonznimu sahodu je hlev sa dróbnizo, na sprotni strani proti jutru pa sa goveda in konje, sad téh je *gnojnishe*. V posebno napravljeno jama; kjer se deshniza vkup ne šteka in jama tudi prevezh na fonzu ni, se šteka *gnojniza* is vsih hlevov po pod semljo fkopanih shlebi. Špredej na obeh straneh velikih hlevov so persidane manji poflopja,

te so: *kurnik*, *svinjak*, *pravniza*, *dervarniza*, per konzu te so *vratiza na vert*. Nar lepfhi in koristnifhi pa je to, *de je k pohifhtvu tekozha voda mersliga študenza napeljana*. *Veliko potrofhkov in truda mi je delo to prisadjalo*, — mi pové gospodar, — pa vender vrednost in dobrota vodne naprave mi vse to obilno plazhuje. Rasun tega, — mi dalje rezhe — *sim vse po priloshnosti napravljaj*, kar je potrebniga in koristniga, vfiga pri hišhi nepotrebniga, in svojim štanu nespodobniga sim se pa ogibal.

Nafhim bravzam damo tukaj obrif popifaniga pohifhtva:
proti polnozhi

Raslaganje tega obrifa.

Številka 1 kashe hišo, 2 je vèsha, 3 je gospodarjeva štaniza, 4 se dve otrozhje štanize, 5 je štaniza sa vfedno štanje in sa delo po dnevi, 6 hišha sa pranje, 7 kuhinja, 8 vertez pred okni sa kapufovi fadesh ali štanze, in sa drugo kuhinjko selenjavo, ta je s gostim shivim plotam obdan, de ga kuretna ali kako drugo shivinzhe ne pofhkodje, 9 so vrata na obeh krajih hiše, 10 je dvorišhe, 11 je kurnik sa vezh fort perutnine, 12 je svinjak, 13 so hlevi sa dróbnizo, 14 je jama sa gnojnizo, 15 je shupa, 16 je kolarniza, 17 je fkedenj ali pôd, 18 je s ilovzo sabita gnojna jama 19 so šhtale sa govedino in konje, 20 hlapzhevška spavniza, 21 perilniza, 22 dervarniza, 23 so vratiza na vert, 24 je od študenza k pohifhtvu napeljana voda, 25 je velik sadnji vert, ta je okoli in okoli s shivim ternovim plotam ograjen; plot je takó gost, de šajiz fkosí ne pride.

L—z.

Perstavik k sostavku od razdelitve opčinskih pašinj.

Že pred nekmi létmi so se v naši komesii razdelitve opčinskih zemljin lotili. Nje koristnost spoznavši, se Drožmirjanje pomenijo, med seboj opčin-

ske pašnje po meri svojih zemljiš takó razdeliti, de sleherni neki boljši in slabši del dobí. Kjer se opčinja na zemljiša eniga in družiga posestnika meji, se mu po volji njegovi del tudi tu odmeri. Vsi se v ta sklep zastopijo, in takó v kratkim 68 oralov pašinj brez vsiga prepira razdelé, in vsi so prav zelo zadovoljni.